

УДК 34.018.43:004]:81'243

DOI 10.31652/2415-7872-2022-70-36-40

ВАЛЕНТИНА БЕБИХ

orcid.org/0000-0003-4378-0978

vabek@i.ua

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри іноземних мов,
Буковинський державний медичний університет
Театральна площа 2, м. Чернівці

ОЛЕКСАНДР РАК

orcid.org/0000-0002-3108-0002

Rak.Oleksandr@bsmu.edu.ua

кандидат філологічних наук,
завідувач кафедри іноземних мов,
Буковинський державний медичний університет
Театральна площа 2, м. Чернівці

МУЛЬТИМЕДІЙНИЙ КОНТЕНТ ЯК БАЗОВИЙ КОМПОНЕНТ МОДЕЛІ НАВЧАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Статтю присвячено актуальній проблемі викладання професійної англійської мови в дистанційній формі. На основі методичних принципів формування англомовної комунікативної компетентності та спроектованої педагогічної моделі застосування засобів їх реалізації в умовах дистанційного навчання узагальнено практичний досвід застосування мультимедійного контенту; розроблено комплекс завдань для навчання професійної англійської мови майбутнього медика з врахуванням параметрів, які уможливають опосередковане керування навчальною діяльністю студента.

Ключові слова: дистанційне навчання, методичні принципи, комп'ютерні технології, професійна англійська мова, мультимедійний контент, англомовна компетенція.

VALENTYNA BEBYKH

Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor of the Department of Foreign
Languages,
Bukovyna State Medical University,
Theater Square 2, Chernivtsi

OLEKSANDR RAK

Candidate of Philological Sciences,
Head of the Department of Foreign Languages,
Bukovyna State Medical University,
Theater Square 2, Chernivtsi

MULTIMEDIA CONTENT AS BASIC COMPONENT OF PROFESSIONAL ENGLISH TRAINING MODEL IN DISTANCE LEARNING

The purpose of the study is to determine methods of introducing multimedia content as a basic component of the professional English language learning model of future doctors in distance learning based on previously substantiated methodological principles.

The main tasks of the study are to determine the basic components of the professional English learning model in distance learning; outlining the functions of the teacher, student and multimedia content; development of a set of exercises, taking into account the parameters that allow indirect management of the student's educational activities. The relevance of the study is explained by the need to achieve an increase in the quality of students' knowledge by improving the content component and developing methodological support for teaching professional English remotely. Method of formal analysis (content analysis of scientific papers on the research topic), structural and comparative methods were used in the study. Generalization of the existing approaches of scientists regarding distance education and teaching professional English in a distance form has been carried out.

Results. The methodical principles of the formation of the English communicative competence of the future physician in the distance learning mode as a complex of application of computer and multimedia technologies were substantiated. The basic components of the pedagogical model of learning were outlined. The functions of computer technology, multimedia support, tasks for the teacher and student opportunities were defined. Methodical support was developed for the formation of students' professional English communicative competence based on video materials, taking into account parameters that enable indirect management of the student's educational activities and determination of the degree of management of the educational process.

Key words: distance learning, methodological principles, computer technology, professional English, multimedia content.

Незначний за обсягом час існування системи дистанційної освіти був недостатнім для створення розвинених наукових теорій у цій галузі. Зарубіжні та вітчизняні напрацювання стосуються переважно технічної та організаційної сторін функціонування даної системи. Існують певні напрацювання щодо дистанційного навчання і в арсеналі методики викладання іноземних мов. Для підвищення якості навчання з використанням інформаційних технологій необхідно враховувати виникаючі при цьому психолого-педагогічні і методичні проблеми; навчально-контролюючі програми повинні відповідати всім вимогам, які стоять перед програмним забезпеченням. Однак

якісні переваги дистанційної освіти в цілому являють собою об'єкт дебатів, що не припиняються. І вже зараз є безліч свідчень того, що за рядом показників результати дистанційного навчання у певних сферах вивчення навіть перевершують пов'язані з ним очікування.

Важливими для освіти науково-практичними завданнями займається професорсько-викладацький склад більшості українських університетів. Аналіз і узагальнення досвіду дистанційної освіти, які викладено у колективній монографії за редакцією Кухаренко В.М., Бондаренко В.В., розкривають проблему реалізації навчального процесу в умовах дистанційного навчання. Науково-методичний і науково-практичний аналіз ситуації, запропонований науково-педагогічною спільнотою, охоплює широке коло питань, проблем і пропозицій, які ґрунтуються на власному педагогічному досвіді [7]. Асоціація вчителів іноземної мови України розробила методичні рекомендації із викладання іноземної мови в умовах дистанційного навчання, в яких вказується, що основною формою організації навчального процесу в режимі дистанційного навчання є самостійна робота, націлена на оволодіння навичок самостійної освітньої роботи та формування ключових компетентностей [8]. Перехід на систему дистанційного навчання ставить перед викладачами ЗВО завдання освоєння і впровадження сучасних освітніх та технічних засобів, а також розробки дистанційних курсів, кожен з яких становить собою особливим чином сконструйовану систему навчання в інтернет-середовищі. Відбір і організація змісту навчання іноземної мови студентів немовних спеціальностей у дистанційному режимі залежать від мети, вибору моделі дистанційного навчання, можливостей програмного забезпечення, компетентності педагогічних кадрів та готовності учасників освітнього процесу до взаємодії у мережі.

Метою дослідження є визначення способів впровадження мультимедійного контенту як базового компоненту моделі навчання професійної англійської мови майбутніх медиків в умовах дистанційного навчання на основі попередньо обґрунтованих методичних принципів. Основними завданнями дослідження є розробка комплексу завдань для формування англійської комунікативної компетентності з врахуванням параметрів, які уможливають опосередковане керування навчальною діяльністю студента у дистанційній формі на основі окреслених функцій викладача, студента і мультимедійного контенту як базових компонентів моделі навчання професійної англійської мови.

Актуальність дослідження пояснюється необхідністю досягнення підвищення рівня якості знань студентів за рахунок удосконалення змістового компоненту та розробки методичного супроводу навчання професійної англійської мови у дистанційному режимі, зокрема форм та методів формування англійської комунікативної компетентності майбутнього фахівця.

Аналіз і узагальнення досвіду дистанційної освіти, який проводили ряд викладачів та науковців, дали змогу виокремити низку властивостей, що розкривають її сутність. О.В. Овчарук, І.В. Іванюк, Н.В. Сороко, О.Є. Кравчина, О.О. Гриценчук, І.Д. Малицька уклали збірник інформаційних матеріалів, який являє собою добірку новітніх зарубіжних напрямів використання ІКТ у освітньому процесі зарубіжжя та прикладів педагогічних практик, що застосовуються при підготовці та підвищенні кваліфікації вчителів різних предметів [5]. Особливості дистанційних освітніх технологій у викладанні іноземних мов висвітлено у збірнику матеріалів міжвузівського науково-методичного семінару «Використання дистанційних освітніх технологій у викладанні іноземних мов» [4]. Окремі публікації охоплюють різні аспекти дистанційного навчання іноземних мов. Увагу Р. О. Гришкової було зосереджено на педагогічних проблемах дистанційного навчання англійської мови за фахом [3]. Корж О.Ю. та Романюк Л.В. вбачають специфіку дисципліни «Іноземна мова **за** професійним спрямуванням» для студентів немовних спеціальностей в тому, що тут навчання спрямовано не на засвоєння основ наук, а на оволодіння новою мовою, способами використання такої мови. При цьому мета навчання іноземної мови полягає у формуванні у студентів немовних спеціальностей комунікативної компетенції [6].

Матеріали та методи дослідження включають в себе модель організації дистанційного навчання, яка передбачає застосування комп'ютерної технології як основи навчання та використання медіаосвітніх технологій та мультимедійного контенту як інтегрованого компонента комплексно-методичного забезпечення вивчення англійської мови, зокрема процесу формування англійських мовленнєвих навичок і вмінь. Поетапний процес роботи починався з контент-аналізу наукових праць за темою дослідження. Узагальнення існуючих позицій науковців щодо дистанційної освіти та викладання професійної англійської мови в дистанційній формі дало можливість визначити базові принципи організації дистанційного навчання. До основних принципів організації дистанційного навчання у процесі навчання професійної англійської мови відносимо *мотивацію, індивідуалізацію, комунікативність та автономію, які разом із підпорядкованими їм принципами утворюють систему принципів, застосування якої сприяє підвищенню ефективності дистанційного навчання, активізації можливостей суб'єкта навчання.*

Наступним етапом було окреслення базових компонентів педагогічної моделі навчання та їх функцій і завдання. Моделювання, метод компонентного аналізу та порівняльний метод були задіяні

у визначення функцій комп'ютерної технології, мультимедійного забезпечення, завдання для викладача та можливості студента.

Третій етап роботи – це створення методичного супроводу для формування у студентів професійної комунікативної компетенції на основі відеоматеріалів з врахуванням параметрів, які уможливають опосередковане керування навчальною діяльністю студента та детермінацію *ступеня управління навчальним процесом*. З метою реалізації цих завдань до уваги було взято *змістово-структурний компонент*: відповідність меті і завданням дисципліни; врахування кількості, обсягу, типів і видів вправ та змісту текстового матеріалу; включення відібраних формул спілкування у відповідності до комунікативного завдання; раціональне структурування на окремі розділи та *методичний компонент*: відповідність рівню англомовної комунікативної компетенції студента; відповідність етапів роботи механізму сприйняття та механізму запам'ятовування; наявність мотиваційного забезпечення (оформлення, доступність, цікавість тощо); забезпечення зворотного зв'язку; системність та цілісність.

Активна самостійна діяльність, яка є базовою складовою дистанційного навчання, визначає організацію навчального процесу із застосуванням комп'ютерної технології як однієї з найбільш важливих умов його функціонування. За основу беремо визначення комп'ютеризованої форми навчання Тарнопольським О.Б., як «спрямовану, внутрішньо мотивовану, структуровану самим суб'єктом (студентом) сукупність виконуючих дій та діяльність, яка коригується ним в процесі та за результатом» з використанням навчальних мультимедійних матеріалів на основі опосередкованого управління з боку викладача [9].

Застосування нових організаційних форм навчання принципово змінює спосіб одержання і засвоєння знань, а також взаємодію між студентом та викладачем. Джерелом інформації в цій моделі є бази даних в освітньому просторі – доступний навчальний мультимедійний контент. Іншим стає статус викладача, який змінює свої функції і виступає в ролі інструктора навчання, координатора і консультанта, а інтерпретатором знань є студент [2].

Говорячи про інтеграцію мультимедійних технологій у процес навчання іноземних мов, ми маємо на увазі формування іншомовних комунікативних умінь через *мультимедійний контент*. На сьогоднішній день мультимедійні технології являють собою одне з напрямків інформаційних технологій, що найбільш динамічно розвиваються. Однак до цього часу підбір мультимедійних матеріалів залишається в компетенції викладача, оскільки не існує загальної інформаційної бази. Таким чином, результат використання мультимедійних засобів значною мірою залежить від мотивації і досвіду викладача. Застосування нових організаційних форм навчання принципово змінює спосіб одержання і засвоєння знань, а також взаємодію між студентом та викладачем. Джерелом інформації в цій моделі є бази даних в освітньому просторі – доступний навчальний мультимедійний контент

Вивчення науково-методичної літератури та досвід роботи вказує на важливість самостійної навчальної діяльності студента в умовах дистанційного навчання, а її ефективність забезпечується високою внутрішньою мотивацією. Зацікавленість, інтерес, що входять до мотиваційної сфери, значною мірою впливають на якість засвоєння іншомовного матеріалу [1]. Виводячи мотивацію в основні принципи організації дистанційного навчання у процесі навчання ІМ, його реалізацію у дистанційному режимі викладачі кафедри іноземних мов БДМУ, забезпечили розробкою методичного супроводу навчання англійської мови майбутніх медиків. На основі відібраних відеоматеріалів за темами модулів силабусу дисципліни «Англійська мова за професійним спрямуванням» було розроблено комплекс інтерактивних завдань з врахуванням особливостей реалізації комунікативного підходу, зокрема засвоєння мовного матеріалу як засобу спілкування. Викладачі кафедри користуються розробленими провайдерами інтернетресурсами з можливістю створення своїх власних завдань, зокрема <https://www.proprofs.com/quiz-school/> та <https://quizlet.com>.

Сайт <https://www.proprofs.com/quiz-school> здійснює статистичний аналіз результатів виконання завдань, що забезпечує уникнення суб'єктивізму оцінювання. Йому характерна оперативність обробки результатів засвоєння навчальної інформації у відсотковому відношенні та вказівка на правильність / неправильність відповіді. Завданням викладача при цьому є здійснення загального контролю за роботою студентів, розуміння того, що студент є активним чинником у навчальному процесі.

Сайт [www. https://quizlet.com](https://quizlet.com) стає в нагоді тим, хто хоче розширити свій словниковий запас. Користувачі можуть самостійно обирати запропоновану тематику, використовувати вже готові добірки слів з підручників або створювати власний словник за обраною тематикою. Для того, щоб ефективно засвоїти мовленнєвий матеріал розробники сайту пропонують використовувати флешкартки (flashcardmode). Матеріал з карток швидко відображається на екрані. Їх можна використовувати як для тренування, так і для контролю.

До основних принципів дистанційного навчання іноземним мовам відносимо *принцип комунікативності*, який зумовлює практичну мету навчання й вивчення іноземних мов, а саме:

оволодіння іншомовним спілкуванням шляхом формування й розвитку *комунікативної компетенції* та її складових. Реалізація комунікативного підходу здійснювалася із врахуванням основних його положень, а саме: мовленнєва активність; індивідуалізація навчання; функціональність мовного та мовленнєвого матеріалу; ситуативність мовленнєвої діяльності; новизна змісту та форми мовленнєвого висловлювання, а також прийомів та умов навчання. Беручи до уваги особливості реалізації комунікативного підходу, викладачами кафедри Магійчук К. Д., Рак О. М., Іващук А. С. був укладений навчальний посібник відповідно до вимог програми з іноземних мов для медичних вузів. Посібник має на меті розвиток у студентів професійної комунікативної компетенції на основі відеоматеріалів за темами модулів силабусу дисципліни «Англійська мова за професійним спрямуванням» та розробленого до них комплексу інтерактивних завдань зі спеціалізованою медичною термінологією. Посібник включає в себе 27 тематичних розділів, завданнями до перегляду, під час перегляду та після перегляду; сценарії запису для кожного відео для додаткового самостійного використання. Базою для створення комплексу завдань навчального посібника стали відеоматеріали медичної сфери (*TEDEd lessons, Professor Dave Explains*) на відео порталі *You Tube*. Значною перевагою цього ресурсу є: їх автентичність; можливість підібрати відео за спеціалізацією студентів і в той же час відеоролики сприяють підвищенню мотивації у студентів. При відборі відеоматеріалів до уваги бралися тематична відповідність, відповідність рівню компетентності студентів, тривалість відео, враховувалися фонетичний аспект, якість звуку і зображення. Усі посилання представлені у розділі посібника «Links to videos». На прикладі теми «The digestive system» подаємо її структуру і види завдань до відео.

ACTIVE VOCABULARY

Pre-watching activities

Activity 1. Match the words in column A with their definitions in column B.

Activity 2. Match the words in column A with their translation in column B.

While-watching activities

Activity 3. Watch the video and complete the table. Name the organs and describe their function in the process of digestion.

After-watching activities

Activity 4. Watch the video again and answer the following questions.

Speaking

Activity 5. Work in pairs. Choose one organ and explain its role in the digestive process.

While giving the presentation make a mind map “THE DIGESTIVE SYSTEM” with the whole group so that everyone could make a contribution to it.

Висновки. Пошук способів оптимального застосування мультимедійного контенту в умовах дистанційного навчання дає підстави вважати, що результативність різних форм набуття знань буде залежати від ступеня керованості системи навчання. Узагальнюючи вище викладене, можна стверджувати, що методичний супровід формування у студентів професійної комунікативної компетенції у режимі дистанційної освіти на основі відеоматеріалів вимагає врахування параметрів, які уможливають опосередковане керування навчальною діяльністю студента та детермінацію ступеня управління навчальним процесом.

З метою реалізації цього завдання слід враховувати *змістово-структурний компонент* та *методичний компонент*. Визначені вимоги забезпечують теоретичне підґрунтя і дають підстави передбачати, що дана модель буде здатна інтенсифікувати процес формування іншомовної комунікативної компетенції студентів. Ці узагальнення є основою для подальших досліджень оптимальних умов застосування навчальних мультимедійних матеріалів у процесі дистанційного навчання. Адже дистанційне навчання, яке уже вкоренилося у передачі знань і формуванні умінь і навичок студентів, стає трендом вищої освіти. Важливим при цьому є оптимальне застосування усіх можливих мультимедійних засобів, які характеризуються великим дидактичним потенціалом та різноманітністю форм і методів вивчення відповідної навчальної дисципліни.

Література

1. Байдацька С. С., Боровик К. Ю., Вінійчук О. М., Особливості формування позитивної мотивації студентів до вивчення польської мови в умовах дистанційної освіти. «Використання дистанційних освітніх технологій у викладанні іноземних мов»: Збірник матеріалів міжвузівського науково-методичного семінару / За ред. А. Г. Латигіної, К. В. Богатирьової. Київ: Держ. торг.-екон. ун-т, 2022. 98 с.
2. Бебих В.В., Котелевська Р.А. Методологічні та дидактичні засади формування іншомовної комунікативної компетенції в умовах дистанційного навчання «*Professional Education: Methodology*,

- Theory and Technologies. Професійна освіта: методологія, теорія та технології*. 2020. Випуск 11. С.9-26.
3. Гришкова Р.О. Pedagogical problems of distance teaching professional English. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка. 2021. № 4 (108).
 4. Використання дистанційних освітніх технологій у викладанні іноземних мов»: Збірник матеріалів міжвузівського науково-методичного семінару / За ред. А. Г. Латигіної, К. В. Богатирьової. Київ: Держ. торг.-екон. ун-т, 2022. – 98 с.
 5. Використання сучасних інформаційних технологій у освітньому процесі: міжнародні тенденції: Збірник інформаційних матеріалів [Овчарук О.В., Малицька І.Д., Іванюк І.В., Гриценчук О.О., Кравчина О.Є., Сороко Н.В.]. Київ: ІТЗН НАПН України, 2019. 40 с.
 6. Корж О.Ю., Романюк Л.В. Особливості дистанційного навчання іноземних мов студентів немовних спеціальностей. *Традиційні та інноваційні підходи до наукових досліджень*: Матеріали міжнар. наук. конференції. Т 2. 10.04.2020. Луцьк, 2020. С. 98-99. URL: <https://doi.org/10.36074/10.04.2020.v2.19>
 7. Кухаренко В.М., Бондаренко В.В. Екстрене дистанційне навчання в Україні: Монографія / За ред. В.М. Кухаренка, В.В. Бондаренка. Харків: Вид-во КП «Міська друкарня», 2020. 409 с.
 8. Методичні рекомендації із викладання іноземної мови в умовах дистанційного навчання. Асоціація вчителів іноземної мови. URL: <https://tkmcim.wordpress.com>.
 9. Тарнопольський О.Б., Кабанова М.Р. Методика викладання іноземних мов та їх аспектів у вищій школі: підручник. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2019. 256 с.

References

1. Baidatska S. S., Borovyk K. Yu., Viniichuk O. M., Osoblyvosti formuvannya pozytyvnoi motyvatsii studentiv do vvychnennia polskoi movy v umovakh dystantsiinoi osvity [Peculiarities of the formation of positive motivation of students to study the Polish language in distance education]. «Vykorystannia dystantsiinykh osvitnikh tekhnolohii u vykladanni inozemnykh mov»: Zbirnyk materialiv mizhvuzivskoho naukovo-metodychnoho seminaru / Za red. A. H. Latyhinoi, K. V. Bohatyrovoi. Kyiv: Derzh. torh.-ekon. un-t, 2022. 98 s.
2. Bebykh V.V., Kotelevska R.A. Metodolohichni ta dydaktychni zasady formuvannya inshomovnoi komunikatyvnoi kompetentsii v umovakh dystantsiinoho navchannia [Methodological and didactic principles of foreign language communicative competence formation in distance learning]. «Professional Education: Methodology, Theory and Technologies. Profesiina osvita: metodolohiia, teoriia ta tekhnolohii». 2020. Vypusk 11. С.9-26.
3. Hryshkova R.O. Pedagogical problems of distance teaching professional English. Pedagogichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnolohii. Sums'kyi derzhavnyi pedagogichnyi universytet imeni A.S. Makarenka. 2021. № 4 (108).
4. Vykorystannia dystantsiinykh osvitnikh tekhnolohii u vykladanni inozemnykh mov» [The use of distance educational technologies in teaching foreign languages]: Zbirnyk materialiv mizhvuzivskoho naukovo-metodychnoho seminaru / Za red. A.H.Latyhinoi, K.V.Bohatyrovoyi. Kyiv: Derzh. torh.-ekon. un-t, 2022. 98 s.
5. Vykorystannia suchasnykh informatsiinykh tekhnolohii u osvitnomu protsesi: mizhnarodni tendentsii [The use of modern information technologies in the educational process: international trends]: Zbirnyk informatsiinykh materialiv [Ovcharuk O.V., Malytska I.D., Ivaniuk I.V., Hrytsenchuk O.O., Kravchyna O.Ie., Soroko N.V.]. K.: IITZN NAPN Ukrainy, 2019. 40 s.
6. Korzh O.Iu., Romaniuk L.V. Osoblyvosti dystantsiinoho navchannia inozemnykh mov studentiv nemovnykh spetsialnostei [Peculiarities of distance learning of foreign languages for students of non-linguistic majors]. Tradytiini ta innovatsiini pidkhody do naukovykh doslidzhen: Materialy mizhnar. nauk. konferentsii. T 2. 10.04.2020. Luts'k, 2020. S. 98-99. URL: <https://doi.org/10.36074/10.04.2020.v2.19>
7. Kukharenko V.M., Bondarenko V.V. Ekstrene dystantsiine navchannia v Ukraini [Emergency distance learning in Ukraine]: Monohrafiia / Za red. V.M. Kukharenka, V.V. Bondarenka. Kharkiv: Vyd-vo KP «Miska drukarnia», 2020. 409 s.
8. Metodichni rekomendatsii iz vykladannia inozemnoi movy v umovakh dystantsiinoho navchannia [Methodological recommendations for teaching foreign language in distance learning]. Asotsiatsiia vchyteliv inozemnoi movy. URL: <https://tkmcim.wordpress.com>.
9. Tarnopolskyi O.B., Kabanova M.R. Metodyka vykladannia inozemnykh mov ta yikh aspektiv u vyshchii shkoli [Methodology of teaching foreign languages and their aspects in higher education]: pidruchnyk. Dnipro: Universytet imeni Alfreda Nobelia, 2019. 256 s.

УДК: 378.22:796:[57]

DOI 10.31652/2415-7872-2022-70-41-57

ВАСИЛЬ ГАЛУЗЯК

orcid.org/0000-0001-7223-3821

wgaluz@gmail.com

доктор педагогічних наук, професор ВДПУ імені

Михайла Коцюбинського

Вінницький державний педагогічний університет

імені М. Коцюбинського

вул. Острозького, 32, м. Вінниця

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА СИСТЕМИ РОЗВИТКУ ОСОБИСТІСНО-ПРОФЕСІЙНОЇ ЗРІЛОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

У статті представлено результати експериментальної перевірки авторської системи розвитку особистісно-професійної зрілості майбутніх учителів в освітньому середовищі педагогічного університету. Особистісно-професійна зрілість розглядається як складне інтегральне особистісне утворення, що визначає здатність учителя до саморегуляції поведінки й професійної діяльності на основі суб'єктних якостей і сформованої особистісно-професійної позиції. На основі обґрунтованих критеріїв і відібраних діагностичних методик визначено й проаналізовано динаміку рівнів особистісно-професійної зрілості студентів експериментальної і контрольної групи. Наприкінці педагогічного експерименту в експериментальній групі, на відміну від контрольної, на статистично значущому рівні збільшилася кількість майбутніх учителів з суб'єктним рівнем особистісно-професійної зрілості. Найбільше зростання відбулося за когнітивним, функціональним і ціннісно-мотиваційним критеріями. Найменша динаміка виявилася за особистісно-диспозиційним критерієм, який характеризується більшою інертністю і відображає сформованість таких професійно важливих особистісних якостей майбутніх учителів, як суб'єктність, рефлексивність, толерантність, емпатійність, інтернальність. Загалом результати педагогічного експерименту підтвердили ефективність розробленої системи розвитку особистісно-професійної зрілості майбутніх учителів. Узагальнення одержаних результатів дало підстави для загального висновку, що реалізація в освітньому середовищі педагогічного університету обґрунтованої педагогічної системи активізує особистісно-професійне становлення майбутніх учителів і забезпечує більш суттєву позитивну динаміку розвитку їх особистісно-професійної зрілості, ніж традиційна практика підготовки вчителів у педагогічних закладах вищої освіти. Застосовані педагогічні форми, технології, методи, прийоми і навчально-методичні матеріали підтвердили свою дієвість щодо розвитку професійно важливих особистісних якостей студентів, формування їх професійної позиції, ідентичності, мотиваційно-ціннісної сфери, діалектичного професійного мислення, здатності до самоорганізації та самовдосконалення, що у кінцевому рахунку проявилось в позитивній динаміці рівнів особистісно-професійної зрілості майбутніх учителів.

Ключові слова: майбутній учитель, особистісно-професійна зрілість, особистісно-професійне самовизначення, система розвитку особистісно-професійної зрілості, тренінг розвитку особистісно-професійної зрілості, педагогічна підтримка, освітнє середовище.

VASYL HALUZIAK

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskiy State Pedagogical

University

Ostrozsky str. 32, Vinnytsia

EXPERIMENTAL VERIFICATION OF THE SYSTEM OF DEVELOPING OF PERSONAL AND PROFESSIONAL MATURITY OF PROSPECTIVE TEACHERS IN THE EDUCATIONAL ENVIRONMENT OF A PEDAGOGICAL UNIVERSITY

The article presents the results of an experimental verification of the author's system of developing of the personal and professional maturity of prospective teachers in the educational environment of the pedagogical university. Personal and professional maturity is considered as a complex integral personal formation that determines the teacher's ability to self-regulate behavior and professional activity on the basis of subjective qualities and the prevailing personal and professional position. Based on the selected criteria and diagnostic methods, the dynamics of the development of personal and professional maturity of students in the experimental and control groups was determined and analyzed. It was established that at the final stage of the pedagogical experiment in the experimental group, in contrast to the control group, the number of future teachers with a subjective level of personal and professional maturity increased at a statistically significant level. The greatest growth occurred in terms of cognitive, functional and value-motivational criteria. Less pronounced is the dynamics according to the personal-dispositional criterion, which is characterized by inertia and reflects the development of such professionally important personal qualities of future teachers as subjectivity, reflexivity, tolerance, empathy, and internality. The results of the formative experiment generally confirmed the effectiveness of the system of developing the personal